

OTVORITVENI NAGOVOR

ANTONIN WAGNER

Ponosen sem, da lahko kot predsednik Evropske regionalne skupine Mednarodnega združenja šol za socialno delo pozdravim vse udeležence petega evropskega seminarja, ki je posvečen vprašanju teoretičnih konceptov socialnega dela in izobraževanju. Niti tema, o kateri bo tekla beseda, niti čas in prostor niso bili izbrani slučajno. Prav nič se ne zgodi slučajno v ERS. Dovolite mi torej, da postavim temo našega seminarja v širši evropski okvir.

Do 1992 namerava Evropska skupnost odpraviti preostale prepreke svobodnemu pretoku, ne le blaga in kapitala, temveč tudi - kar je pomembnejše - ljudi med državami članicami, kot to predvideva tako imenovani Enotni evropski zakon iz 1986. leta. Uporaba tega zakona bo torej privedla do povečane mobilnosti ljudi in tudi do večje mobilnosti strokovnjakov, posebej še "višjih" strokovnjakov, ki bodo zagotavljali usluge tem ljudem. S tem v zvezi je Svet evropske skupnosti 21. decembra 1988 izdal "Navodila za splošni sistem priznavanja izobrazbe". Navodila se nanašajo na "regulirane stroke", ki so definirane kot tiste, katerih dejavnost je v državah članicah zakonsko urejena, predpisana ali ima z uradno klavzulo določeno pravico do diplome, po najmanj triletnem izobraževanju in usposabljanju na univerzi ali na višješolski ustanovi. Socialno delo je ena izmed "višjih" strok, ki jih Navodilo omenja.

Naravno je, da dokument, kakršna so navodila, sproža vprašanje prehajanja "višjih" strokovnjakov in primerljivosti njihovih diplom iz bolj formalnega in birokratskega vidika, ko opredeljuje kriterije kot je triletno trajanje izobraževanja. Odgovornost nas, učiteljev socialnega dela je, da formalnim kriterijem dodamo vsebino. Iskati moramo več kot zgolj primerljivost diplom. Ustanoviti moramo identiteto evropskega izobraževanja za socialno delo. Programi za izmenjavo kot tudi mobilni programi za učitelje in študente - ki veliko dolgujejo finančni politiki Erazmusa in pobudam takšnih ljudi kot je Friderich Seibel - so ključnega pomena za razvoj takšne evropske identitete. Sem sodijo tudi mednarodni stiki za izmenjavo idej in razvijanje enotnega profesionalnega jezika in enotnega izobraževalnega programa. Konferenca, kakršna je tale, posvečena vprašanju razvoja izobraževalnega programa, lahko pripomore postaviti socialno delo na zemljevid evropskega izobraževanja in ustvarjati evropsko identiteto preko državnih meja. Naš evropski seminar poteka torej v pravem času in govori o pravi temi.

Ali poteka tudi na pravem mestu? Mislim, da. Evropa ne more biti omejena z mejami Evropske skupnosti. Ko je bila leta 1981 ustanovljena Evropska regionalna skupina Mednarodnega združenja šol za socialno delo, se je smatralo, da Evropa sega od obal Severne Irske do palm v Be'er Shevi in od peščenih portugalskih plaž do premogovnikov Šlezije, ki so tedaj ležali še za tako imenovano "Železno zaveso". Bled in republika Slovenija sta sredi tega kontinenta. Bled kot lokacija tega seminarja naj bo simbol naših prizadevanj za razvoj prave evropske identitete izobraževanja za socialno delo. Takšna identiteta mora med drugim upoštevati tudi še žive tradicije v tako imenovanih vzhodnoevropskih državah.

Ob nedavnem obisku Poljske sem odkril, da je ta dežela razvila in ohranila svojo tradicijo socialnega dela (praca społeczna) in socialne pedagogike (pedagogika społeczna), ki temelji na razmišljanju Helene Radlinkine (1879-1954). Začetek Radlinkine dejavnosti sodi v obdobje, ko je Poljska živela pod prusko, avstrijsko in rusko vladavino in ni bila samostojna država. Tajne domoljubne organizacije so razvile podtalni izobraževalni sistem, kulturne institucije in vodile izobraževalne programe, katerih cilj je bil dvigati narodno zavest in vzpostaviti poljsko skupnost. Dokument iz 19. stoletja takšno dejavnost imenuje "organsko delo". Danes bi to morda poimenovali "ekološko socialno delo", manj ambiciozno pa mu lahko rečemo "vzpostavljanje mreže"! V tem smislu je "socialna pedagogika" pomenila "skupnostno socialno delo". Ta tradicija pojasnjuje, da današnjih reformnih procesov na Poljskem po letih tuje nadvlade ne usmerja kapitalistični vzor individualne svobode, temveč ideal "solidarnosci".

Bled so vhodna vrata v Vzhodno Evropo in dostop k stari in pomembni tradiciji: socialno delo in socialna pedagogika imata vedno in nujno opraviti z vzpostavljanjem skupnosti in torej temeljita na fundamentalni vrednoti solidarnosti. Najbolj zapleteno vprašanje, ki ga bo treba reševati v sodobnih evropskih družbah, so vprašanja delitve, skupne izrabe človeških in naravnih virov: varstvo, zdravstvo in izobraževanje so morda najbolj očitni primeri za to. Politiki - in ekonomisti, ki jim svetujejo - poskušajo reševati to vprašanje s pomočjo trga kot zadnjega instrumenta delitve s pomočjo menjave ljudi, služb in kapitala. Skupni trg je - kakor vsak trg - namenjen menjavi in tako tudi ekonomija, ki je mimogrede rečeno, moje področje. Nasprotno pa socialno delo zagovarja delitev. Upajmo, da se bo tradicija delitve, skupne porabe in solidarnosti ohranila v državi kakršna je Poljska, ki je - čeprav leži

na oddaljenem delu našega kontinenta - vedno imela pomembno vlogo pri evropski obnovi, in ki z gonilno silo tega seminarja lahko oživi in navdihne našo misijo evropskih učiteljev socialnega dela in nam pomaga najti resnično evropsko identiteto naše stroke.

Prevedla: Vida Milošević

Dr. Antonin Wagner je predsednik Mednarodnega združenja šol za socialno delo - Evropske regionalne skupine.